

TŁUMACZENIE JAKO PRODUKT

ZARZĄDZANIE PROJEKTEM TŁUMACZENIOWYM W NOWOCZESNEJ FIRMIE

„Realizację każdego projektu tłumaczeniowego powinien koordynować kierownik projektu, który powinien odpowiadać za jego realizację zgodnie z wymaganiami odnoszącymi się do wszystkich aspektów procesu tłumaczeniowego”.

Norma ISO 17100

STRESZCZENIE

Zarządzanie technicznym projektem tłumaczeniowym jest skomplikowanym procesem biznesowym, porównywalnym z wieloma procesami przemysłowymi. W tej publikacji omówiono główne etapy cyklu realizacji projektu tłumaczeniowego, rozpoczynając od przygotowania materiału, a kończąc na ostatecznej korekcie gotowego tłumaczenia. Skupiono się przy tym nie tylko na technicznych aspektach zarządzania projektem, ale również na znaczeniu poszczególnych etapów dla całości procesu oraz problemach, które są charakterystyczne dla tych etapów. Świadomość złożoności zarządzania projektem tłumaczeniowym jest bardzo ważna dla wszystkich uczestników tego procesu, od zlecających do tłumaczy. Ma ona również istotny wpływ na zrozumienie wielu zagadnień języka technicznego.

Analiza tekstu — czynność polegająca na wyszukaniu w poprzednio wykonanych tłumaczeniach fragmentów nadających się do wykorzystania w obecnym tłumaczeniu i ich udostępnieniu w formie pamięci tłumaczeniowej (ang. *Translation Memory, TM*).

Finalizacja tekstu — przygotowanie przetłumaczonego tekstu do postaci, której oczekuje odbiorca końcowy, na przykład pliku PDF, publikacji lub działającego oprogramowania.

Glosariusz — lista terminów w języku źródłowym wraz z ich odpowiednikami w języku docelowym.

Kontrola jakości — zbiór czynności umożliwiających sprawdzenie, czy tekst spełnia wymagania jego odbiorcy. Kontrola jakości wykonywana jest po zakończeniu pracy z tekstem i polega na wychwyceniu i usunięciu wszelkich błędów technicznych, językowych i edytorskich.

Konwersja tekstu — przetworzenie tekstu z postaci nieedytowalnej (np. PDF) do postaci edytowalnej, nadającej się do tłumaczenia (np. DOC).

Korekta — sprawdzenie zweryfikowanej treści w języku docelowym i naniesienie poprawek przed drukiem.

Pamięć tłumaczeniowa — baza danych zawierająca frazy wraz z ich tłumaczeniami. Jest to podstawowy element wszystkich programów CAT, umożliwiający zarówno analizę tekstu, jak i podpowiadanie tłumaczeń.

Program CAT — skrót od angielskich słów *Computer Aided Translation*. Jest to program wspomagający tłumaczenie poprzez podpowiadanie fraz z pamięci tłumaczeniowej i bazy terminologii oraz umożliwiający analizę tekstu.

Program OCR — skrót od angielskich słów *Optical Character Recognition*. Jest to program umożliwiający przetworzenie tekstu w formie grafiki (zdjęcie, faks, skan) na tekst edytowalny w komputerze.

Redakcja — jednojęzyczne sprawdzenie treści w języku docelowym pod kątem jej zgodności z określonym przeznaczeniem.

Weryfikacja — dwujęzyczne sprawdzenie przez porównanie treści w języku docelowym z treścią w języku źródłowym pod kątem jej zgodności z określonym przeznaczeniem.

Zapewnienie jakości — zbiór czynności zapewniających zgodność przetłumaczonego tekstu z wymaganiami odbiorcy. Zapewnienie jakości to proces poprzedzający właściwą pracę z tekstem i polega on na przygotowaniu glosariusza oraz instrukcji, a także doborze zespołu i wyjaśnianiu ewentualnych wątpliwości.

1 WSTĘP

Tradycyjna definicja tłumaczenia to „wyrażenie w języku docelowym treści tekstu (w tym również wypowiedzi ustnej) wyprodukowanej w języku źródłowym”. Bardzo wysoki poziom ogólności tej definicji oraz szeroki zakres pojęcia „tłumaczenie” w języku polskim — odnosi się ono do tekstu pisanego (w tym od poezji poprzez różnego rodzaju dokumenty do oprogramowania komputerowego, a nawet tekstów wyświetlanych przez urządzenia AGD), wypowiedzi ustnych i wszelkich innych form przekazu werbalnego — sprawia prawdopodobnie wrażenie, że tłumaczenie jest uważane za prostą czynność, jak sprzątanie czy gotowanie, niewymagającą specyficznych kwalifikacji.

W języku angielskim w zakresie polskiego pojęcia „tłumaczenie” mieszczą się co najmniej trzy obszary znaczeniowe: *translation* — odnoszący się do tłumaczeń dokumentów pisanych, *interpreting* — odnoszący się do tłumaczeń wypowiedzi ustnych oraz *localization* — odnoszący się do tłumaczeń oprogramowania, treści internetowych, dokumentacji technicznej i innych form przekazu, takich jak filmy, gry wideo czy komunikaty na wyświetlaczach urządzeń.

Zawężenie zakresu znaczeniowego pociąga za sobą zawężenie specjalizacji osób wykonujących odpowiednie usługi, a co za tym idzie świadomość, że są to usługi specjalistyczne, wymagające odpowiedniego przygotowania i wiedzy fachowej, a nie tylko znajomości języka źródłowego.

2 GŁÓWNE FAZY PROJEKTU TŁUMACZENIOWEGO

Podobnie jak typowe produkty, tłumaczenie posiada cykl życiowy, na który składają się trzy główne etapy:

- Przygotowanie
- Praca z tekstem
- Wykończenie

Każdy z tych etapów składa się z czynności, których, w zależności od stopnia złożoności procesu, może być więcej lub mniej. I tak etap przygotowania składa się z następujących czynności:

- Konwersja tekstu do formatu odpowiedniego do tłumaczenia — ta czynność jest najtrudniejsza wtedy, kiedy tekst dostarczony jest w formacie nieedytowalnym (np. PDF) lub zawiera elementy wymagające zabezpieczenia przed edycją.

- Analiza tekstu — czynność polegająca na wyszukaniu w poprzednio wykonanych tłumaczeniach fragmentów nadających się do wykorzystania w obecnym tłumaczeniu oraz ich podstawieniu lub udostępnieniu tłumaczom w formie pamięci tłumaczeniowej.
- Przygotowanie glosariusza zawierającego terminologię występującą w tłumaczonym tekście.
- Przygotowanie instrukcji tłumaczenia zawierającej informacje na temat stylu, konwencji, sposobie tłumaczenia charakterystycznych wyrażen oraz zalecenia specjalne.
- Wybór zespołu tłumaczy lub tłumacza i przekazanie mu tekstu wraz z glosariuszem, instrukcją i materiałami referencyjnymi.

Etap pracy z tekstem jest rodzajem cyklu składającego się z tłumaczenia właściwego i weryfikacji. Każda przetłumaczona część tekstu trafia do edytora, który nanosi uwagi i wprowadza poprawki lub przekazuje je do wprowadzenia z powrotem tłumaczowi.

Etap wykończenia to przede wszystkim finalizacja, czyli doprowadzenie tekstu do takiej postaci, w jakiej tłumaczenie zostało zamówione, a więc usunięcie śladów działania wszelkich narzędzi wspomagających tłumaczenie i kontrolujących jego jakość oraz konwersja do formatu docelowego. Ważną czynnością jest również weryfikacja, czyli sprawdzenie, czy tekst po przetłumaczeniu rzeczywiście spełnia wymagania klienta i wreszcie rozliczenie zarówno z klientem, jak i z członkami zespołu, którzy wykonali pracę.

3 PROCES TŁUMACZENIA W SZCZEGÓŁACH

3.1 Konwersja

Materiały wymagające tłumaczenia mogą mieć bardzo różny format. Z wyjątkiem sytuacji, kiedy klient zlecający tłumaczenie sam korzysta z narzędzi CAT (np. duże firmy informatyczne), materiały wymagają odpowiedniego przygotowania, aby można je było tłumaczyć za pomocą programów wspomagających tłumaczenie. Większość narzędzi CAT potrafi bezpośrednio obsłużyć najpopularniejsze formaty plików (pliki MS Word, HTML, pliki tekstowe czy pliki systemów DTP), są jednak formaty wymagające zaawansowanej konwersji, takie jak pliki PDF, MS Excel oraz pliki zawierające kod źródłowy oprogramowania. Wbrew pozorom takie właśnie materiały są bardzo często przysyłane, dlatego etap konwersji tekstu jest jednym z najważniejszych etapów cyklu tłumaczenia, ponieważ zależą od niego wszystkie pozostałe.

W przypadku plików PDF etap konwersji jest często kluczowym etapem procesu tłumaczenia, ponieważ ten format nie jest przeznaczony do edycji, ale do wyświetlania lub drukowania. Pliki PDF mogą zawierać zeskanowane obrazy lub tekst dostępny do bezpośredniej konwersji. Oba przypadki wymagają innego podejścia. Tekst zeskanowany musi być przetworzony oprogramowaniem typu OCR (ang. *Optical Character Recognition*), a następnie ręcznie sprawdzony, ponieważ rozpoznawanie tekstu nie jest doskonałe i nie można wykluczyć błędów. Z kolei tekst zapisany jako obiekty PDF można bezpośrednio przekonwertować do formatu edytowalnego, wymaga to jednak specjalnego oprogramowania.

Innym problematycznym formatem są pliki zawierające elementy interfejsu oprogramowania. Są to najczęściej pliki tekstowe, a więc nieskomplikowane technicznie. Jednak tekst zawiera często różne znaki sterujące i symbole wieloznaczne, które wymagają zabezpieczenia, aby tłumacz przypadkowo ich nie uszkodził. Na przykład zdanie „*User %s created %d files\nand saved only %d of them.*” będzie wyświetlone w następujący sposób:

*User John Smith created 12 files
and saved only 5 of them.*

Zawiera ono aż 4 symbole specjalne (%s, %d, \n i %d), które muszą pozostać niezmienione w tłumaczeniu, gdyż w przeciwnym wypadku program może działać nieprawidłowo. Aby zabezpieczyć to

zdanie przed przypadkowym uszkodzeniem, należy wykonać czynność tak zwanego „tagowania”, czyli zamiany tych symboli na znaczniki, które są rozpoznawane przez narzędzia CAT.

Po wykonaniu tej czynności zdanie będzie wyglądać następująco: „*User [tag] created [tag] files[tag]and saved only [tag] of them.*” Jedynym programem CAT, który umożliwia „tagowanie” za pomocą wyrażeń regularnych jest memoQ. W przypadku innych narzędzi, należy wykonać tę czynność samodzielnie, na przykład tworząc odpowiedni skrypt lub posługując się edytorem obsługującym wyrażenia regularne.

3.2 Analiza

Analiza tłumaczenia to kluczowy etap pracy nad projektem lokalizacyjnym przeprowadzany z reguły przez kierowników projektu. W jej skład wchodzi ocena merytoryczna treści, analiza objętości tłumaczenia, dobór odpowiednio wykwalifikowanego zespołu tłumaczy i korektorów oraz zebranie wszystkich dostępnych informacji oraz materiałów referencyjnych, które mogą okazać się pomocne podczas pracy nad projektem.

W pierwszej kolejności rozpatrywana jest objętość tłumaczenia. W tym celu za pomocą programu CAT, który będzie używany do pracy nad tłumaczeniem, oblicza się liczbę słów tekstu źródłowego i jego zgodność z posiadanymi pamięciami tłumaczeniowymi w celu oszacowania czasu wymaganego na przeprowadzenie poszczególnych etapów procedury lokalizacyjnej: tłumaczenia, korekty, finalizacji itp. Narzędzia CAT umożliwiają bowiem sprawdzenie procentowej zgodności nieprzetłumaczonego tekstu z tłumaczeniami zapisanymi w pamięci tłumaczeniowej oraz wykorzystywanie istniejących tłumaczeń, zapisanych w pamięci.

Po sprawdzeniu (potwierdzeniu) objętości tłumaczenia szacuje się stopień trudności i określa tematykę w celu dobrania zespołu tłumaczy i korektorów o odpowiednich kwalifikacjach oraz doświadczeniu. Jeśli tłumaczony projekt stanowi aktualizację lokalizowanego w przeszłości dokumentu lub oprogramowania, zbiera się materiały (np. pliki dwujęzyczne zawierające wcześniejszą wersję, zlokalizowane dokumenty) umożliwiające zachowanie spójności z aktualizowanym oprogramowaniem/dokumentem. Jest to szczególnie ważne w przypadku lokalizacji np. interfejsu użytkownika aktualizowanego oprogramowania.

Narzędzia CAT wykorzystywane do analizy objętości projektu (czyli wygenerowania raportu kalkulacyjnego) oferują bardzo przydatną funkcję — obliczanie powtórzeń. Projekty lokalizacyjne, zależnie od ich wielkości, wykonywane są przez jednego lub kilku tłumaczy. Jeśli projekt zawiera dużą liczbę powtarzalnych fraz, oprogramowanie CAT umożliwia ich wyekstrahowanie z tłumaczenia i przetłumaczenie takich segmentów w pierwszej kolejności, a następnie „nasycenie” nimi tekstu źródłowego (tak samo, można „nasyć” tę część tekstu, który jest już przetłumaczony w pamięci tłumaczeniowej — nie powiela się wtedy pracy, zachowuje spójność z poprzednim tłumaczeniem, a frazy podstawione z pamięci są sprawdzane podczas korekty). Celem tej procedury jest zachowanie spójności między kilkoma tłumaczami, w przypadku dużej liczby powtórzeń i rozdzielania tłumaczenia na kilka osób. Tłumacze otrzymają pliki zawierające częściowe, spójne tłumaczenia fraz powtarzalnych.

3.3 Przygotowanie glosariuszy i instrukcji

Ten etap zarządzania projektem tłumaczeniowym jest typowym przykładem czynności, której zaniechanie lub poświęcenie zbyt małej uwagi powoduje, że wzrasta ilość pracy, którą trzeba wykonać na etapie końcowym — weryfikacji gotowego tłumaczenia. Jako przykład niech posłuży instrukcja obsługi urządzenia, składająca się ze 100 stron i zawierająca 20 terminów specjalistycznych. Z uwagi na krótki termin wykonania tłumaczenia, instrukcję podzielono na 3 tłumaczy, ale osoba zarządzająca projektem nie przygotowała glosariusza ani instrukcji tłumaczenia. Po odesłaniu gotowego tłumaczenia okazało się, że każdy z tłumaczy stosował inną terminologię, ponadto pierwszy pisał w

trybie rozkazującym (otwórz, włącz, wyłącz), drugi bezosobowo (otworzyć, włączyć, wyłączyć), a trzeci stosował formy grzecznościowe (proszę otworzyć, niech Państwo włączą, prosimy o wyłączenie).

Dodatkowo często występujący w tekście zwrot „*See picture...*” był tłumaczony przez jednego tłumacza jako „*Patrz rysunek...*”, przez drugiego jako „*Porównaj rysunek...*”, a przez trzeciego jako „*Zobacz rysunek...*”. Mimo że żaden z trzech tłumaczy nie popełnił błędów i wszyscy stosowali się do zasad uznawanych w języku polskim za poprawne, nad tekstem trzeba spędzić wiele godzin pracy, aby był on wewnętrznie spójny i w związku z tym, łatwo czytelny. Takiej sytuacji można uniknąć poświęcając czas przed rozpoczęciem tłumaczenia na utworzenie glosariusza podstawowych terminów i przygotowanie instrukcji zawierającej takie informacje, jak styl do stosowania, tłumaczenie często powtarzających się fraz, informacje o tym, czego nie należy tłumaczyć itp.

Tworzenie glosariuszy jest czynnością, którą można w dużej mierze zautomatyzować dzięki odpowiedniemu oprogramowaniu. Programy wyodrębniające terminologię (ang. *terminology extraction*) działają na zasadzie statystycznej, proponując jako terminy najczęściej powtarzające się wyrazy lub grupy wyrazów. Glosariusze mogą być tworzone w dwóch językach — na podstawie wcześniej przetłumaczonych materiałów o podobnej treści lub w jednym języku — na podstawie nowych materiałów.

Tworzenie instrukcji tłumaczenia jest z kolei czynnością całkowicie „ludzką”, której nie da się zautomatyzować. Polega ona na przejrzeniu tekstu, określeniu stylu, w jakim należy tłumaczyć (np. teksty opisowe bezosobowo, instrukcje zazwyczaj w trybie rozkazującym, materiały marketingowe w stylu publicystycznym itp.), wychwyceniu odnośników, fragmentów, które muszą pozostać w oryginale i wielu innych istotnych cech tekstu. Gotowa instrukcja jest wysyłana do tłumaczy wraz z glosariuszem i tekstem do tłumaczenia, stanowiąc komplet materiałów składających się na dobrze przygotowany projekt tłumaczeniowy.

3.4 Tłumaczenie przy użyciu narzędzi CAT

Tłumaczenie dokumentacji technicznej lub oprogramowania jest procesem dość skomplikowanym. Jest ono z reguły najdłuższym etapem procesu lokalizacyjnego i wymaga nie tylko doświadczenia oraz odpowiednich kwalifikacji zespołu lokalizacyjnego, ale również dedykowanego oprogramowania wspomagającego sam proces. Oprócz wspomagania tłumaczenia oprogramowanie to umożliwia zachowanie spójności tłumaczonych dokumentów, zarządzanie terminologią oraz zapewnienie i kontrolę jakości wykonywanej pracy. Programy wspomagające tłumaczenie określa się mianem programów CAT (ang. *Computer Aided Translation*). Pracy z oprogramowaniem CAT nie należy mylić z tzw. tłumaczeniem maszynowym (ang. *Machine Translation, MT*), czyli wykorzystaniem opartych na korpusach językowych zaawansowanych programów statystycznych, wykonujących tłumaczenia samodzielnie — bez udziału człowieka (np. tłumacz Google). W przypadku oprogramowania CAT to tłumacz nadaje kształt tłumaczonemu tekstowi, a komputer jedynie przyspiesza pracę podpowiadając terminy i wcześniej przetłumaczone frazy.

Na rynku dostępnych jest obecnie wiele darmowych i komercyjnych, mniej lub bardziej rozbudowanych aplikacji. Mimo iż każda z nich obsługuje wiele formatów plików i oferuje unikatowe rozwiązania, ogólna zasada działania oprogramowania wspomagającego tłumaczenie opiera się na wykorzystaniu pamięci tłumaczeniowych (ang. *Translation Memory, TM*), w których przechowywane są wykonane wcześniej tłumaczenia.

Podczas tłumaczenia z wykorzystaniem oprogramowania CAT tekst jest dzielony na segmenty — zdania, frazy, pojedyncze słowa — zależnie od konfiguracji programu. Każdy przetłumaczony segment (czyli np. zdanie w języku źródłowym oraz jego tłumaczenie) jest zapisywany w pamięci tłumaczeniowej, tworząc jednostkę tłumaczeniową. Każdy kolejny segment jest następnie porównywany pod kątem zgodności wyrażonej w procentach z zapisanymi w pamięci tłumaczeniowej jednostkami tłumaczeniowymi. Zależnie od stopnia zgodności następuje podpowiedź z pamięci tłumaczeniowej, umożliwiając tłumaczowi łatwe wykorzystanie poprzednich tłumaczeń.

Oprogramowanie CAT umożliwia również stosowanie glosariuszy oraz (w przypadku niektórych aplikacji) wyodrębnienie terminologii z tekstu źródłowego. Ma to na celu ułatwienie zarządzania

kluczową terminologią i zachowanie spójności terminologicznej nawet w przypadku podziału tekstu na dwóch lub więcej tłumaczy.

Oczywistą zaletą narzędzi CAT jest znaczne przyspieszenie pracy, możliwość pracy zespołowej oraz precyzyjnego zaplanowania zasobów potrzebnych do wykonania tłumaczenia spełniającego wszystkie wymogi jakościowe.

3.5 Zapewnienie i kontrola jakości

Wymagania norm jakościowych, np. ISO 17100 — normy odnoszącej się wyłącznie do branży tłumaczeniowej, zakładają obligatoryjne wykorzystanie narzędzi do kontroli jakości tłumaczeń. Z jednej strony normy stoją na straży wysokiej jakości wykonywanych zleceń, z drugiej zmuszają do poszukiwania rozwiązań ułatwiających zachowanie jakości oraz maksymalne uproszczenie i zautomatyzowanie pracy. Tak jak w przypadku programów CAT, osobą decyzyjną w dalszym ciągu pozostaje człowiek.

Samą jakość tłumaczenia można opisać jako stopień zgodności z wymaganiami klienta. Zapewnienie jakości to działania podejmowane podczas pracy nad projektem, czyli dobór zespołu o odpowiednich kwalifikacjach, przygotowanie i wykorzystywanie słowników oraz poradników, instrukcji, wykonywanie procedur kontrolnych itp. Ostatnim etapem, z punktu widzenia teorii, pozostaje kontrola jakości, czyli czynności wykonywane po zakończeniu tłumaczenia. Słowo „teoria” pojawiło się tu nie bez powodu, ponieważ w praktyce niektóre czynności mające na celu kontrolę jakości, wykonywane są już przez samego tłumacza (np. testy jakości wykonywane w programach do kontroli jakości). Do procedur kontroli jakości, poza testami wykonywanymi za pomocą dedykowanych narzędzi, zalicza się m.in. weryfikację tłumaczenia przez weryfikatora wewnętrznego (czyli pracownika firmy obsługującej zlecenie) oraz redakcję tłumaczenia przez redaktora zewnętrznego, tj. osobę spoza firmy wykonującej zlecenie, która ze strony klienta sprawdza jakość wykonania projektu. Zanim jednak dojdzie do korekty zewnętrznej, firmy lokalizacyjne dbają o jakość przy pomocy dostępnego oprogramowania.

3.6 Finalizacja

Najogólniej, finalizacja jest czynnością odwrotną do konwersji. Wszystkie zmiany, które zostały wprowadzone w celu dostosowania formatu tekstu do używanego narzędzia CAT, muszą być teraz wycofane, aby tekst wyglądał tak samo jak oryginał, z wyjątkiem języka. Jak z tego wynika, im więcej pracy wymagał materiał na etapie konwersji, tym więcej będzie wymagać na etapie finalizacji.

Pierwszym etapem finalizacji jest zawsze tzw. czyszczenie plików (ang. *clean-up*). Wszystkie programy CAT tworzą pliki dwujęzyczne, czyli zawierające zarówno oryginał, jak i tłumaczenie. Jest to wygodne na etapie tłumaczenia i kontroli jakości, ponieważ umożliwia łatwe porównanie ze źródłem, jednak gotowy plik musi zawierać tylko język docelowy. To zadanie realizowane jest w różny sposób przez różne narzędzia CAT. Może to być typowe „czyszczenie”, czyli usunięcie wersji oryginalnej z zewnętrznych plików lub eksport plików do formatu docelowego.

Niezależnie od stosowanej metody, wyczyszczony plik będzie wyglądał tak, jak plik bezpośrednio przed wczytaniem do narzędzia CAT — niekoniecznie tak, jak tego oczekuje klient.

Kolejnym etapem finalizacji jest doprowadzenie pliku do formatu oczekiwanego przez klienta, a więc na przykład PDF, XLS itp. Jeśli na etapie konwersji zostały wprowadzone jakieś znaczniki — na przykład zastąpiono znak „\n” znacznikiem <newline> — należy je teraz usunąć, wykonując operację odwrotną.

Jeśli pliki MS Excel były tłumaczone jako XML, należy je teraz ponownie wprowadzić do programu MS Excel. Proces finalizacji jest najtrudniejszy, jeśli wyjściowym formatem był PDF, ponieważ w takim wypadku konieczne jest wykonanie składu komputerowego (ang. *Desktop Publishing, DTP*).

Proces DTP jest złożonym procesem. W największym skrócie, polega on przede wszystkim na dopasowaniu długości tekstu docelowego do struktury dokumentu źródłowego. Chodzi o to, żeby po przetłumaczeniu tekst nie zachodził na rysunki, mieścił się w przewidzianych polach i dobrze dopasowywał się do podziału na strony. Ponadto konieczne jest dobranie odpowiednich czcionek, zawierających znaki narodowe, sprawdzenie poprawności formatowania, a czasem nawet zamiana rysunków na takie, które zawierają przetłumaczoną treść.

W przypadku tłumaczeń wymagających uwierzytelnienia, jest ono również etapem finalizacji.

3.7 Korekta

Korekta jest końcowym etapem obsługi projektu tłumaczeniowego. Jej zakres również zależy od natury projektu, formatu plików itp. Na etapie weryfikacji następuje sprawdzenie, czy:

- Liczba plików przeznaczonych do tłumaczenia jest zgodna z liczbą plików przetłumaczonych.
- Pliki mają po tłumaczeniu te same nazwy co przed tłumaczeniem (lub nazwy wymagane przez klienta, na przykład z dodanym kodem języka).
- Pliki nie są uszkodzone, dają się otworzyć i zawierają treść we właściwym języku, z poprawnie wyświetlającymi się znakami specjalnymi.
- Format plików docelowych odpowiada formatowi plików źródłowych.

Ostatni punkt wymaga nieco dokładniejszego omówienia. Dość często zdarza się, że klienci sami wykonują DTP swoich materiałów. Często dokumentacja tłumaczona jest na wiele języków, a osoby które wykonują DTP, tych języków nie znają. W takim przypadku gotowy plik PDF musi przejść przez szczegółową korektę w celu sprawdzenia, czy podczas DTP nie wykonano zmian formatu, które nie są zgodne z konwencjami języka docelowego lub nie wprowadzono błędów. Korekta polega wtedy na dokładnym przeczytaniu gotowego dokumentu w języku docelowym, porównaniu jego wyglądu z językiem źródłowym i wprowadzeniu komentarzy, które następnie przekazywane są działowi DTP w celu wprowadzenia poprawek.

W przypadku lokalizacji oprogramowania korektę zastępuje testowanie. Czynność ta polega na uruchomieniu lokalizowanego oprogramowania w wersji docelowej i wykonaniu za jego pomocą operacji umożliwiających przetestowanie wszystkich funkcji i wyświetlenie wszystkich ekranów zawierających zlokalizowany tekst. Wykonuje się to zazwyczaj z wykorzystaniem przygotowanych przez klienta scenariuszy testów. Podczas testowania znajduje się błędy związane z tłumaczeniem (np. zbyt długie, niemieszczące się w polach frazy, wtedy wystarczy zmienić tłumaczenie), a także inne błędy, wymagające zmian w kodzie programu.

4 PODSUMOWANIE

Poszczególne etapy zarządzania projektem są ze sobą powiązane jak naczynia połączone. Zaniedbanie lub poświęcenie zbyt mało uwagi jednemu z nich powoduje automatycznie przyrost pracy na wszystkich pozostałych. Niektóre etapy są zależne od rodzaju projektu, wielkości lub formatu plików, w pewnych sytuacjach wymagają dużych nakładów pracy, w innych — znacznie mniejszych. Tłumaczenie sensu stricto jest tylko jednym z etapów, oczywiście bardzo ważnym, ale często wcale nie najbardziej pracochłonnym. Jakość zarządzania projektami ma wpływ nie tylko na jakość gotowego tłumaczenia, ale także na jakość współpracy między biurem a tłumaczami.

Świadomość złożoności procesu zarządzania projektem tłumaczeniowym (lokalizacyjnym) jest bardzo istotna zarówno dla klienta, jak i dla wszystkich osób w nim uczestniczących, zwłaszcza tłumaczy. Klient musi zdawać sobie sprawę, że nie może oczekiwać wysokiej jakości, jeśli czas przeznaczony na wykonanie jest zbyt krótki na prawidłowe przeprowadzenie wszystkich etapów procesu. Z kolei

tłumacz, który otrzymuje konkretny materiał musi mieć świadomość, że jest członkiem większego zespołu i od jakości i szybkości jego pracy zależy organizacja pracy innych osób.

Ostateczna jakość „produktu końcowego”, czyli na przykład zlokalizowanej dokumentacji technicznej, zależy więc nie tylko od znajomości języka i doświadczenia tłumaczy, ale także, a może nawet przede wszystkim, od sprawności przebiegu procesu zarządzania projektem w firmie lokalizacyjnej.